

Sygn. akt I ACa 360/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krzysztof Sobierajski
Sędziowie:	SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Józef Wąsik (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 26 maja 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa(...) **Bank (...). w W.**

przeciwko (...) **spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w B.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 7 listopada 2014 r. sygn. akt IX GC 319/14

1. **prostuje oczywistą omyłkę pisarską w wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 7 listopada 2014r., sygn. akt IX GC 319/14 w nazwie strony pozwanej w ten sposób, że określa jej nazwę: (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa”;**

2. **oddala apelację;**

3. **zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 5 400zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt I A Ca 360/15

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) Bank (...)w W. domagała się od pozwanej (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością spółce komandytowej w B. zapłaty kwoty 11 738 132,47 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu z ograniczeniem jej odpowiedzialności do znoszenia egzekucji ze wskazanych nieruchomości położonych w L. i B.. Na uzasadnienie żądania podała, że na wymienionych nieruchomościach zostały ustanowione hipoteki w celu zabezpieczenia spłaty

kredytu udzielonego kredytobiorcy (...) spółce akcyjnej w B. (dalej w uzasadnieniu – spółka (...)), która nie spłaciła kredytu.

Sąd Okręgowy w Krakowie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

W zarzutach od nakazu zapłaty strona pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w B. wniosła o uchylenie nakazu zapłaty, zarzucając, iż:

- wyciąg z ksiąg banku strony powodowej nie posiada waloru dokumentów urzędowych w postępowaniu cywilnym, a skoro roszczenie strony powodowej jest oparte na wyciągu to należy uznać, że strona powodowa nie wykazała zasadności powództwa;
- poddała w wątpliwość istnienie kredytów z uwagi na wadliwość sformułowań umów – np. nie został wskazany cel udzielenia kredytu, co stanowiło essentialia negotii, a zatem brak celu niweczy skuteczność zawartej umowy;
- strona powodowa wykorzystała przeważającą pozycję wobec konsumenta – T. G. (1) - do obejścia prawa i ustanowienia hipotek w postaci sprzecznej z obowiązującymi wówczas przepisami – tzw. nadzabezpieczenie;
- w dniu 18 czerwca 2012 r. strona pozwana i T. G. złożyli oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli co do wyrażenia zgody na ustanowieniu hipoteki z uwagi na to, iż T. G. działał pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej.

W odpowiedzi na zarzuty strona powodowa podniosła w szczególności:

- co do braku wskazania celu kredytu, to udzielony kredyt był kredytem obrotowym, a więc z istoty rzeczy udostępniany był do bieżącej działalności, a brak wskazania celu kredytu nie niweczy umowy;
- co do zarzutów związanych ze wzajemną relacją zabezpieczeń i zarzutu tzw. nadzabezpieczenia, to zmiana zakresu zabezpieczenia była efektem uzgodnień stron;
- co do oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli to po pierwsze, strona pozwana w ogóle nie wskazała na czym miałyby polegać błędy, a po wtóre uchylenie się od skutków oświadczenia woli nastąpiło po upływie terminu przewidzianego w art.88 kc.

Sąd Okręgowy w Krakowie zaskarżonym wyrokiem:

1/ utrzymał w mocy nakaz zapłaty z dnia 1 października 2013r. do sygn. akt IX GNc 1018/13;

2/ zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 702 zł 84 gr tytułem dalszych kosztów procesu.

Jako podstawę faktyczną wyroku Sąd przyjął następujące fakty:

Strona powodowa udzieliła kredytobiorcy (...) spółce akcyjnej w C. kredytów, a łączna wartość zaległości z tytułu udzielonych kredytów wynosi 11 738 132,47 zł.

Tytułem zabezpieczenia kredytów zostały ustanowione hipoteki na nieruchomościach położonych w C. i B., których właścicielem jest strona pozwana.

Stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych do akt sprawy. Za zbędne uznał przeprowadzenie dowodu z przesłuchania w charakterze świadka T. G. (1) i przedstawicieli stron.

Sąd oddalił wniosek strony pozwanej o zawieszenie postępowania z uwagi na wytoczenie przez stronę pozwaną powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej, uznając, że brak było podstaw do zawieszenia postępowania z tej przyczyny, tym bardziej, że sama strona pozwana podnosiła, że brak podstaw do zawieszenia. W ocenie Sądu I Instancji strona powodowa wykazała zasadność roszczenia. Wyciąg z ksiąg bankowych potwierdza stanowisko strony

powodowej co do zasady i co do wysokości. Wprawdzie wyciąg z ksiąg banku nie posiada mocy prawnej dokumentu urzędowego w tym postępowaniu, ale dokument ten podlega ocenie Sądu z punktu widzenia jego wiarygodności i prawidłowości na takiej samej zasadzie jak każdy dokument prywatny. Strona powodowa to podmiot profesjonalnie zajmujący się czynnościami bankowymi. Sekwencja zdarzeń potwierdza, że kredyt został udzielony, a kredytobiorca jest obowiązany do jego spłaty. Nadto w sprawie doszło do zawarcia ugody co do spłaty kredytu.

Zdaniem Sądu, trudno logicznie akceptować stanowisko, że po upływie paru lat od zdarzenia rzekomego (według strony pozwanej) udzielenia kredytu, osoby zainteresowane zawierają ugodę w której ustalają warunki spłaty tego kredytu i że przez parę lat mogą pozostawać pod wpływem błędu, czy otrzymały kredyt w wysokości kilkunastu milionów złotych, w sytuacji gdy w piśmie z lutego 2013r. (k.378) strona pozwana proponowała tytułem polubownego rozwiązania sporu zapłatę kwoty 8,5 mln zł.

Sąd nie zgodził się z podnoszonymi przez stronę pozwaną zarzutami dotyczącymi nieważności umów kredytu. Za nieistotny dla rozstrzygnięcia Sąd uznał kwestie traktowania T. G. jako konsumenta i tylko na marginesie wskazał, iż trudno przyjąć, iż czynności T. G. (jedyne go wspólnika) nie były wykonywane w związku z jego działalnością zawodową.

Odnosnie wadliwości ustanowienia hipotek będących podstawą wywodzenia przez stronę powodową odpowiedzialności rzeczowej strony pozwanej, Sąd stwierdził, że kwestia oceny tych zarzutów pozostaje poza przedmiotem rozpoznania sporu. Zgodnie bowiem z art.3 ust.1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece domniemywa się, że prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym. Oczywiście, domniemanie może być obalone, powstaje jednak pytanie o sposób jego obalenia. Zdaniem Sądu zależy to od charakteru prawa wpisu w księdze wieczystej. I tak, wpis w księdze wieczystej ustanawiający hipotekę ma charakter konstytutywny, co wynika z treści art.67 wymienionej ustawy. W efekcie do usunięcia niezgodności wpisu konstytutywnego nie wystarczy obalenie jego podstawy materialnoprawnej – w tym wypadku potwierdzenia stanowiska strony pozwanej, że przy okazji ustanowienia hipotek wystąpiło szereg wad skutkujących niedopuszczalnością ustanowienia hipoteki. Dla osiągnięcia tego skutku konieczne jest obalenie samego wpisu (por. wyrok SN z 9 listopada 2011r., II CSK 104/11). Z kolei obalenie domniemania zgodności wpisu z rzeczywistym stanem prawnym może być dokonane tylko w procesie o uzgodnienie treści księgi wieczystej (por. uchwała SN z 13 stycznia 2011r., III CZP 123/10).

Odnosnie zarzutów wadliwości ustanowienia hipotek, Sąd zauważył, że ani strona pozwana, ani dłużnik główny nie wystąpił na drogę sądową o skorygowanie wadliwości. T. G. był jedynym udziałowcem, a zatem trudno przyjąć, że strona pozwana nie dysponowała wiedzą o okolicznościach związanych bezpośrednio z udzieleniem kredytów. Jednakże bez względu na tę okoliczność, strona pozwana mogła wystąpić z powództwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej, trudno bowiem założyć, że dla strony pozwanej jest chociażby okolicznością neutralną okoliczność obciążenia nieruchomości hipoteką na tak wysoką kwotę. Tymczasem, aż do dnia poprzedzającego rozprawę strona pozwana nie wystąpiła z takim powództwem, pomimo, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych zgody na ustanowienie hipoteki złożyła w czerwcu 2012r.

Również uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli co do ustanowienia hipoteki (k.256) z uwagi na błąd nie może- zdaniem Sądu Okręgowego - stanowić okoliczności istotnej w sprawie. Po pierwsze bowiem, obalenie domniemania wpisu o ustanowienie hipoteki nie może być zrealizowane w tym procesie, a po drugie, oświadczenie to zostało złożone po dwóch latach od wystąpienia relewantnych z tego punktu widzenia czynności prawnych. Ponadto, wobec oświadczeń o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli charakterystyczne jest pismo strony pozwanej z lutego 2013r., czyli już po złożeniu przedmiotowych oświadczeń, w którym strona pozwana proponuje zapłatę 8,5 mln zł tytułem spłaty zadłużenia oraz treść ugody z marca 2013r. pomiędzy stroną powodową i dłużnikiem głównym, która została zaakceptowana przez stronę pozwaną.

Mając na uwadze treść art.69 ust.1 ustawy Prawo bankowe oraz art.65 ust.1 i art.69 ustawy o księgach wieczystych i hipotece Sąd utrzymał nakaz zapłaty w mocy.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art.98 § 1 i 3 kpc.

Apelację od tego wyroku - w całości, wniosła strona pozwana, zarzucając:

1/ nierozpoznanie istoty sprawy, poprzez brak odniesienia się do podnoszonego przez stronę pozwaną zarzutów co do ważności ustanowionych hipotek, uzasadniających odpowiedzialność pozwanej;

2/ naruszenie przez Sąd I instancji przepisów prawa materialnego tj. art. 3 §1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, poprzez niewłaściwe uznanie, iż domniemanie wynikające ze wskazanego przepisu ustanawia domniemanie wzruszalne wyłącznie w postępowaniu o uzgodnienie treści księgi wieczystej;

3/ naruszenie przepisów postępowania mającego wpływ na jego postępowania, tj.

- naruszenie art. 177 §1 pkt 1 kpc, poprzez jego niezastosowanie i brak zawieszenia postępowania w sprawie, pomimo zależności wyniku postępowania od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego;

- naruszenie art. 232 kpc oraz 6 kc, poprzez nieprawidłowe rozłożenie ciężaru dowodu i obciążenie pozwanej obowiązkiem wykazania wysokości roszczenia powoda;

- naruszenie art. 233 kpc poprzez utrzymanie w mocy wydanego nakazu zapłaty pomimo niewykazania przez powódkę wysokości roszczenia;

- naruszenie przepisu art. 245 kpc oraz 233 kpc poprzez utrzymanie w mocy wydanego nakazu zapłaty pomimo uznania wyciągu z ksiąg banku za dokument prywatny i zaprzeczenia przez stronę pozwaną wysokości roszczenia;

- naruszenie art. 227 kpc; 207 kpc oraz 217 kpc poprzez niedopuszczenie dowodu z przesłuchania świadka T. G., pomimo odwołania się do jego osoby oraz jego wiedzy jako współnika. W związku z powyższym wniosła o:

- przedstawienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego, którego przedmiotem jest odpowiedź na pytanie: „Czy możliwe jest obalenie domniemania wynikającego z ujawnienia hipoteki w księdze wieczystej w każdym postępowaniu, dla którego stanowi ono przesłankę rozstrzygnięcia, czy też wyłącznie w postępowaniu o uzgodnienie treści księgi wieczystej;

- zawieszenie niniejszego postępowania do czasu prawomocnego zakończenia sprawy o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym toczącej się przed Sądem Rejonowym w Chrzanowie, Wydział I Cywilny, sygn. akt I C 1568/14 w przypadku uznania przez Sąd Najwyższy, że obalenie domniemania wynikającego z ujawnienia hipoteki w księdze wieczystej może nastąpić wyłącznie w postępowaniu o uzgodnienie treści księgi wieczystej;

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, względnie w oparciu o art. 386 §1 kpc uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę poprzez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu obu apelacji, nie znalazł podstaw prawnych do ich uwzględnienia.

Sąd I Instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny przyjmuje za swoje, oraz trafnie zastosował przepisy prawa procesowego i materialnego.

Na wstępie wskazać należy, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji (art. 378 §1 k.p.c.) na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art.382 k.p.c.) z tym zastrzeżeniem, że przed sądem pierwszej instancji powinny być przedstawione wyczerpująco kwestie

sporne, zgłoszone fakty i dowody, a prezentacja materiału dowodowego przed sądem drugiej instancji ma miejsce wyjątkowo (art. 381 kpc).

Zgodnie z uchwałą składu 7 sędziów (III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz.55), której nadano moc zasady prawnej, sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego. Te jednak powinny być podniesione w apelacji wniesionej w ustawowym terminie, a nie w późniejszym piśmie procesowym.

Odnosnie zarzutu nierozpoznania istoty sprawy, należy wskazać, że w orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że nierozpoznanie istoty sprawy występuje, gdy sąd nie orzekł o roszczeniu będącym przedmiotem powództwa. Nierozpoznanie istoty sprawy to również niezbadanie merytorycznej podstawy dochodzonego roszczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 895/97, "Biuletyn SN" 1999, nr 2, s. 4), a także nierozpoznanie merytoryczne zgłoszonych w sprawie roszczeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 1998 r., I CKN 804/97, nie publ.) lub zaniechanie przez sąd pierwszej instancji zbadania materialnej (istotnej) podstawy żądania pozwu albo całkowite pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22). Żadna z wymienionych sytuacji nie występuje w niniejszej sprawie, albowiem Sąd I instancji szczegółowo wyjaśnił motywy, jakimi kierował się stosując art. 3 § 1 u. k.w.h.

Zarzut pozwanego odnośnie naruszenia art. 3 u.k.w.h. jest błędny już w tym znaczeniu, że Sąd I instancji nie podważył możliwości obalenia ustanowionego w nim domniemania. Uznał jedynie, mając na względzie konstytutywny charakter wpisu prawa objętego domniemaniem (hipoteki) wynikający z regulacji ustawowej, iż do powstania tego prawa potrzebny jest wpis (art. 67 u.k.w.h.), to i do jego wygaśnięcia niezbędne jest wykreślenie wpisu. Zatem obalenie domniemania może nastąpić wyłącznie w postępowaniu wszczętym w trybie art. 10 u.k.w.h.

Sąd Apelacyjny podziela powyższe stanowisko, które jest zgodne z orzecznictwem Sądu Najwyższego (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2011 r., III CZP 123/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2011 r., I CSK 305/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9.11.2011r., II CSK 104/11). Nie ulega natomiast wątpliwości, iż domniemanie wynikające z wpisu o charakterze deklaratoryjnym (w tym prawa własności) może nastąpić w każdym postępowaniu, w którym istnienie prawa decyduje o rozstrzygnięciu.

Z uwagi na powyższe stanowisko Sąd nie uwzględnił wniosku o przedstawienie Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia. W kwestii hipoteki orzecznictwo jest spójne. Zagadnienie to było przedmiotem oceny w ramach rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego we wzmiankowanej powyżej uchwale III CZP 123/10. Również wzgląd na bezpieczeństwo obrotu nie przemawia za dopuszczalnością kwestionowania w każdej sprawie istnienia hipoteki powstałej na podstawie wpisu do księgi wieczystej bez wykreślenia tego wpisu. Naruszałoby to bowiem zasadę zaufania do prawa powstałego na skutek wpisu do księgi wieczystej.

Sąd Apelacyjny podziela również stanowisko Sądu Okręgowego, iż brak podstaw do zawieszenia postępowania z uwagi na wytoczenie powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej. W kwestii tej sąd nie jest związany stanowiskiem stron, natomiast jest zobowiązany uwzględniać stan rzeczy istniejący w chwili orzekania (art. 316 § 1 k.p.c.). Odmienne stanowisko prowadziłoby do łatwego przedłużania postępowania na nieoznaczony czas, analogicznie jak w sprawie o eksmisję dłużnik wszczynalby sprawy mające na celu uzyskanie prawa do lokalu. W razie uwzględnienia powództwa o uwzględnienie treści księgi wieczystej pozwany może zwalczyć tytuł wykonawczy na podstawie art. 840 § 1 k.p.c.

Znamiennym jest, iż pozwany dopiero na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku, powołał się na wniesienie pozwu o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Zauważyć należy, że pozwany nie wykazał, że postępowanie to nadal się toczy (wszak pozew mógł zostać zwrócony).

Powód wykazał swoje roszczenie. Bezzasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy zasady swobodnej oceny dowodów, przez przyjęcie, iż na apelujących ciąży solidarna odpowiedzialność za spłatę zobowiązania dłużnej spółki.

Jest to w istocie zarzut naruszenia prawa materialnego, a charakter ich odpowiedzialności wynika bezpośrednio z ustawy.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie został należycie uzasadniony. Apelujący winien zwłaszcza wskazać, jakie kryteria oceny zostały naruszone przez sąd przy analizie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im taką moc przyznając (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r., sygn. akt IV CKN 970/00, Lex nr 52753, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06 lipca 2005 r., sygn. akt III CK 3/05, Lex nr 180925). W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż dla skutecznego podniesienia wymienionego zarzutu, koniecznym jest wykazanie przez skarżącego, iż sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, gdyż tylko takie uchybienie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nadto pamiętać należy, iż kwestionowanie dokonanej przez sąd oceny dowodów nie może polegać jedynie na zaprezentowaniu własnych, zadowalających dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej, korzystnej dla niego oceny materiału dowodowego.

Sprawa niniejsza jest rozpoznawana w ramach postępowania nakazowego. Nie ma racji apelujący, zarzucając, że skoro wyciąg z ksiąg bankowych nie ma mocy dokumentu urzędowego, to niedopuszczalne było wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym a następnie utrzymanie go w mocy. Zgodnie z art. 485 § 3 kpc sąd może wydać nakaz zapłaty, jeżeli bank dochodzi roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty. Przepis ten obejmuje również poręczycieli nie będących przedsiębiorcami. Powód dołączył do pozwu wymienione dokumenty, zatem wydanie nakazu zapłaty było uzasadnione. Nie można wymagać od powoda, aby przewidywał wszelkie sposoby obrony przez pozwanego i na wszelki wypadek dołączał do pozwu wszystkie dokumenty związane ze sprawą. Zatem późniejsze dołączenie dowodów przez powoda w niniejszej sprawie nastąpiło zgodnie z art. 207 § 6 k.p.c.

W toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji przedłożone zostały dokumenty w postaci umowy kredytowej oraz wszystkich aneksów.

Biorąc pod uwagę podniesione argumenty Sąd Apelacyjny oddalił obie apelację na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto w myśl zasady odpowiedzialności za wynik sprawy w oparciu o przepisy art. 98 k.p.c.